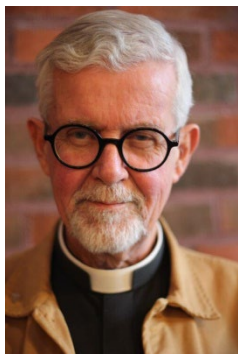

BIBELSTUDIUM inför 2024 februari 18

Domkyrkopastoratet (publiceras på nätet)

Dessa bibelstudier, samt en del andra texter om gudstjänstliv och kyrkopraaxis, kommer att finnas tillgängliga över Domkyrkopastoratets hemsida och min Facebook-sida; sök på "Aktiv Liturgi"

Kyrkan samlas i fastetiden för att fira samma grundläggande tema som under hela kyrkoåret: Kristus har dött och uppstått, och detta förkunnar vi intill den dag han kommer åter.

Läs mer om tider och gudstjänstscheman på respektive hemsida – eller tala med församlingsherden.

/ BJÖRN BÄCKERSTEN

1:A SÖNDAGEN I FASTETIDEN

Liturgiskt

Nu är fastetiden igång och inleds med en söndag vars huvudtext (Jesu 40-dagarsfasta i öknen) varit med i evangelieboken sedan medeltiden.

FASTAN börjar. *Hur* du markerar fastan är ditt eget beslut. Traditionellt har onsdagar och fredagar varit mer markerade fastedagar då man kan avstå från kött (fisk är OK). Annan fasta kan bestå i att avstå från det där lite extra; dra ned på sådant man gillar, men inte måste ha jämt... Men dessutom handlar fastans intention om att göra gott! Ta tid med det där telefonsamtalet, eller brevet till någon du tänker på (eller lätt glömmar!). Och ge något extra i fasteinsamlingen.

FETTISDAGEN (2024 firad 13/2), ja hela fastlagstiden, var alltså den tid då vi firade karneval. Kanske man åt gott och lite extra, inte minst Semlor; vi sade "farväl till köttet". Ordet *Karne-val* kommer ju av medeltidslatinet *carne-levale* som ungefär betyder *farväl till köttet*. Kanske både i den bokstavliga ("hej då till att äta kött under fastan"), men också i mer bildlig mening ("vi firar lite extra innan vi nu snart vänder oss bort från det köttsliga").

ASKONSDAGEN (2024 firad 14/2) markerade vi fastans början med mässa (i bästa fall) och askvälsignelse. Mer om fastan i bibelstudietexten för Askonsdagen, nyss publicerad.

Liturgin: under fastetiden UTGÅR alla "Halleluja" och *Gloria* (697) i mässan fram till påsknatten.

Texter: FÖRSTA årgångens läsningar.

Liturgisk färg:

- Violet
- *Vardagarna* bör också violett liturgisk färg.

Första läsningen ur 1 Moseboken 16:1-13

Dagens text från 1 Mosebok ställer INTE Sara eller Isak i centrum utan Hagar och Ismael. Gud agerar så att Hagar, Saras tjänstekvinna, får den hjälp Han avsett. Han överger inte. [Så ser ju dessutom Islam på berättelsen om Abrahams utlovade barn: Ismael och inte Isak är löftets son.]

Nåja, i **centrum** (här som i alla bibeltexter) är ju förstås Gud (!) och ingen annan. Den barnlösa Sara (som ju före födandet av Isak kallas Saraj, båda namnformerna betyder "furstinna") har ju uppmuntrat Abraham att försöka få en son genom Hagar (16:2-3). Isak utlovas inte förrän i kap 18 och berättelsen om Isaks födelse kommer först i kap 21.

Abraham (som ännu heter Abram, *betyder Upphöjd Fader*) ligger med Hagar och hon blir havande. Men då förbyts Saras välvillighet (att låta släktet gå vidare genom en annan kvinna) i hat. Hon, som själv ännu är barnlös blir bitter och känner sig ringaktad av den gravida tjänsteflickan. Då skyller hon allt på Abraham (16:5) och bestraffar flickan varpå Hagar flyr ut i öknen.

Här finner ängeln (Gabriel) henne vid en källa, som senare får namnet "Brunnen som tillhör den Levande som ser mig". Det är, förstår Hagar, i själva verket den levande Guden som sett till henne, som SER henne, och vill henne väl. Gabriel ber henne återvända till Abram och Saraj – och han ger henne Guds löfte om att Ismael också skall få många ättlingar.

Så blir Abram (86 år gammal) far till en son – men ännu inte "löftets son": Isak. Det väntar ännu. Men snart blir han **Abraham**: som betyder "Fader till många".

Här randas nu också den konflikt som skall komma, och skall bestå, mellan Ismaeliterna och Isaks barn (de som skall komma att kallas Israels barn).

Psaltarpsalmen 31:2-6

Förväntansfullt och förtröstansfullt ropar denna psalm till Herren som inte sviker eller överger. Allmängiltigt för långt fler än Hagar (jfr GT-texten för idag) och David (psalmförfattaren).

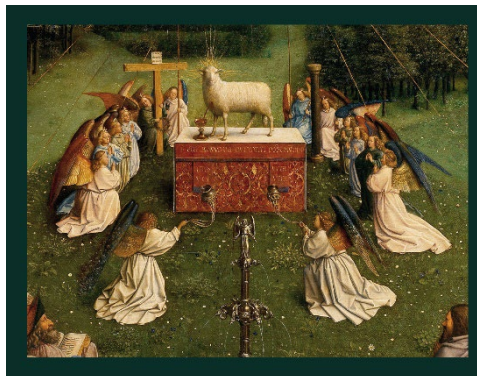
Fastetiden är också en period som särskilt kallar till eftertanke, omvändelse, syndabekännelse och bikt (enskilt [*psalmboken har ett bra avsnitt som förklarar*]) eller allmänna skriftermålets bikt (dvs den bekännelse och förlåtelse som sker i den gemensamt firade mässan om söndagarna).

Episteltext från Hebreerbrevet 4:14-16

*"Herren är i sitt heliga tempel, hans tron är i himmelen. Han är ock när dem som hava en ödmjuk och förkrossad ande. Han hör de botfärdigas suckar och vänder sig till deras bön. **Låt oss därför trösterligen gå fram till hans nådetron och bekänna vår synd och skuld.**"* Ur Kyrkohandboken 1942.

[Bild: tillbedjan inför Guds och Lammets tron – altaret.]

Så inleddes varje högmässa, eller i vart fall varje högmässogudstjänst, enligt kyrkohandboken, fram till 1986 då vi fick en ny gudstjänsthandbok där orden hade modifierats. I Kyrkohandboken 2017 anges de inte längre som alternativ... Orden är direkt inspirerade från bibelord ur bl a Jesaja 6 och ur Hebreerbrevet 4, vilken är dagens text.

Hebreerbrevets författare (kanske Paulus, eller mer troligt: Silas, Barnabas eller någon annan i det apostoliska kollegiet, vi vet inte med bestämdhet vem) knyter an både till en rad viktiga gammaltestamentliga bilder, såväl som det allmänmänskliga.

Den himlafarne Kristus är oss nära i vårt behov av hjälp och förbarmande. Han är likt översteprästen den som bringar försoningen; översteprästen gick med blodet från offerdjuret in i det allra heligaste, bestänkte förbundsarken och bringade därmed försoning för sina och folkets alla synder. Men till skillnad från översteprästen är Jesus inte bara människa. Hans försoningsoffer blir därför giltigt i alla tider och för alla människor. Ett helt syndfritt offer. Och en försonare som i allt vet om våra svagheter och begränsningar, utan att falla för det. Därför kan vi frimodigt träda fram till nådatronen (en av benämningarna på Arken i tabernaklet/templet). Och finna nåd och förbarmande.

Så, "...låt oss då hålla fast vid /denna/ vår bekännelse" (v. 14)!

Evangelium enligt S:t Matteus 4:1-11

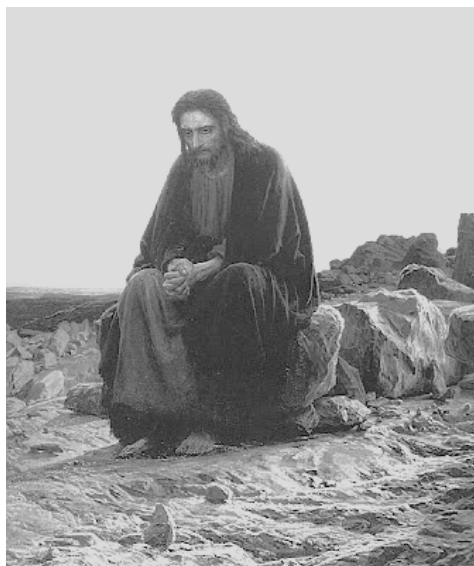
Ut i öknen förs Jesus. Av Anden (!). Kontrasten är stor. Nyss dopet i Jordan med den himmelska rösten som bekräftar vem Jesus är och vad hans uppdrag gäller. Nu: ökenhetta, hunger och törst. Och inte minst **frestelse**.

Djävulen är mycket bibelkunnig och dessutom slug nog att vänta in Jesu kroppsliga svaghet. Och han frestar med det som berör: Gör bröd! Här kunde Jesus nu ha visat sin makt. Bröd behövde både han och hela världen (ännu). Visa din makt OM du är Guds son. Slugt och försåtligt.

Senare kommer Jesus att ge både bröd för magen (bispisningsundret) och för själen – ja för att hela världen skall få andlig mat (Herrens måltid). Men inte på frestarens förslag utan efter Guds vilja. Ty han vill visa att allt Guds Ord är livgivande föda (v. 4, cit från 5 Mos 8:3).

Bild från Internet: Jesus i öknen.

Och vidare, frestar Frestaren, OM du är den du säger: utsätt dig för dödsfara; ty OM Gud menar alvar kommer han att beskydda dig. Och snart nog gör Jesus detta (korsoffret) men efter Guds planläggning och med gudomliga avsikter (inte för den frestande självhävdelsens skull); men i detta sammanhang vet han just att det är att fresta Gud otillbörligt; han svarar med att citera 5 Mos 6:16.

Och, fortsätter frestaren fresta, 'OM DU BARA vill så kan hela världen läggas under dina fötter – bara du själv lägger dig under mina djävulska

fötter'. När Djävulen frestar med världens härlighet används på grekiska ordet *Doxa*. Det betyder både *härlighet* men också *härlighets-sken*. Skenet av härlighet avvisar Jesus; beredd att ta emot den sanna härlighet som Gud ger när allt läggs under Jesu fötter och till sist under Gud.

Det slutgiltiga avvisandet av frestaren, det som får djävulen att dra sig undan och änglar att träda fram (v. 11) är Jesu hänvisning till det första och största av alla förhållningsregler: Gud ensam är värd vår tillbedjan och lydnad (2 Mos 20:3, jfr 5 Mos 6:13, och parallella ställen).

Under den kommande veckan:

Man kan notera följande minnesdagar under den vecka som inleds med söndagen:
22/2 Petter Katt – Petri Cathedra – den helige aposteln Petrus biskopsstol firas som en märkesdag för Petri ämbete som biskop av Rom och därmed Kyrkans och påveämbetets portalgestalt. Noga räknat avser dagen Aposteln Petrus inträde som biskop i Antiokia (18/1 firades tidigare med avseende på Roms biskopsstol – numera gemensam firningsdag). Vit liturgisk färg.

Anm: i södra Sverige räknad som den första vårdagen eftersom isarna inte längre ansågs säkra; "Petter katt hade kastat en het sten i sjön".

23/2 Polykarpos, *69, +155. Lärjunge till aposteln Johannes. Biskop av Smyrna, martyr på bålet efter att inte ha velat förneka Kristus "...som aldrig svikit mig...". En av hans lärjungar var S:t Irenaeus av Lyon (firas 28/6).

24/2 Carl Olof Rosenius, kan ihågkommas. *1816 i Robertsfors, +1868 i Stockholm. Lekmannapredikant. Författare. Förgrundsgestalt inom Evangeliska fosterlandsstiftelsen, den viktiga och ännu livaktiga väckelserörelse som förblev **inom** Svenska kyrkan.